

РЕШЕНИЕ

№ 167

гр. Разград, 19.03.2024 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

РАЙОНЕН СЪД – РАЗГРАД в публично заседание на двадесети февруари през две хиляди двадесет и четвърта година в следния състав:

Председател: ИВАНА ТОДОРОВА

при участието на секретаря ГАНКА АНГ. АТАНАСОВА

като разгледа докладваното от ИВАНА ТОДОРОВА Гражданско дело № 20233330101524 по описа за 2023 година

Предявени са искове по чл. 240 ЗЗД, чл. 79, ал. 1 от ЗЗД във вр. с чл. 86, ал. 1 от ЗЗД.

С искова молба от Ю. С. Х. с ЕГН ***** от град Р.*****, съдебен адрес: град Р.***** /чрез адв. Е. С./, е предявен осъдителен иск ПРОТИВ: А. Н. А., ЕГН-***** от с. Я.***** общ. Разград, за заплащане на сумата от 7000 лв. – главница по договор за заем от 25.02.2020г., сумата 1162,87 лв. - мораторна лихва за периода от 25.02.2022 г. до 31.08.2023 г. вкл.; ведно със законната лихва върху главницата от 31.08.2023 г. до окончателното плащане. Претендира направените по делото разноски. Ищецът твърди, че на 25.08.2020 г. е сключил с ответника писмен Договор за паричен заем за сумата от 7000 лв. за срок от 2 години, предадена на заемателя в брой при подписване на договора срещу разписка. Исква присъждане на сторените по делото разноски. Ищецът прилага договор, разписка, разпечатка от лихвен калкулатор, адв. пълномощно, държавна такса и препис за ответника.

В срока за отговор ответника изразява становище. Исковете счита за процесуално допустими, но неоснователни. Прави възражение за недължимост, твърди че е изплатил договора за заем като е плащал дълг на ищеца, по кредит на последния към „ЦКБ“ АД с направени погасителни вноски в общ размер 7656 лв., последната от които е на дата 11.10.2021г, преди изпадане на А. Н. А. в забава по договора за заем, подписан с ищеца. Платените вноски счита за неоснователно обогатяващи Ю. Х.. Твърди, че заетата сума е платена преди падежа, поради което искът за лихва счита за неоснователен. Прави възражение за прихващане на двете насрещни задължения към датата на последната си вноска към „ЦКБ“ АД – 11.10.2021г. В условията на евентуалност твърди, че извършените от него суми, представляващи вноски по кредита на ищеца го обогатяват неоснователно. Претендира направените по делото разноски. Моли съда да задължи ищеца да представи извлечение от банкова сметка ***** с титуляр Ю. С. Х., за период 25.02.2020г – 31.12.2021г., след което моли съда да назначи съдебно –

икономическа експертиза.

По делото е назначена и представена ССЕ, която е приета и не оспорена от страните. Допуснати са свидетелски показания – за доказване на факти извън обстоятелствата, обхващащи забраната по чл. 164 ГПК, както и изслушване на ответника по реда на чл. 176 ГПК.

Съдът, преценявайки твърденията на страните, признанията и събраните писмени доказателства, приема следното от фактическа страна:

Между Ю. С. Х. /заемодател/ и А. Н. А. /заемател/ е сключен Договор за заем, писмен, за сума в размер на 7000 лв., за ползването на която не е уговорена лихва, но е предвидена неустойка при изпадане на заемателя в забава. Сумата е предадена в брой, срещу разписка. Уговорено е връщане на дълга в брой, до 25.02.2022г.

Направени са 13 вноски от ответника по банковата сметка на ищеца в ЦКБ АД, обслужваща кредита на последния, в общ размер на 8346 лв., с основание „вноска по кредит“. Факта се установява от представените извлечения от въпросната банкова сметка и е потвърден от ССЕ, която съдът кредитира.

Въз основа изложеното от фактическа страна, съдът прецени следното от правна страна:

Предявените осъдителни иски са допустими.

Договорът за заем е реален, консенсуален и неформален. Същия е сключен между физически лица и е приложимо гражданското законодателство. Договорът за заем е уреден в чл. 240 и сл. ЗЗД. С оглед размера на заетата сума, същият е сключен в писмена форма за доказване – арг. чл.164, ал.1, т.3 ГПК. Непосредствено след сключването на договора ищецът е изпълнил своето задължение да предаде паричната сума, видно от представената разписка с дата 25.02.2020г. която представлява частен документ и по смисъла на чл. 180 от ГПК съставлява доказателство, че изявленията, съдържащи се в нея са направени от подписА.те го лица. Разписката удостоверява получаването на посочената в нея сума – изпълнение на задължението на заемодателя да престира, съгласно сключения договор.

Частният документ и обстоятелствата, които удостоверява, не са оспорени от страните. По силата на договора, за ответника е възникнало насрещното задължение да върне тази парична сума до уговорената крайна дата /падеж – 25.02.2022г./. Доколкото възнаградителна лихва не е уговорена /и не е претендирана/, такава не е дължима – арг. Чл. 240, ал.2 ЗЗД. В договора е предвидена санкция за неизпълнение - неустойка при забава на ответника в размер 0,5% месечно, с максимално определен размер от 500 лева. Ето защо, настоящата инстанция приема, че по делото е доказано вА.дно облигационно правоотношение по договор за заем между страните. Обикновено лицето, в чието държане се намира разписката, е титуляр на вземането по същата, тъй като след изпълнение на поетото задължение, е предвидено в чл. 77, ал. 2 от ЗЗД длъжникът да поиска връщане на документа от кредитора. В настоящият казус е безспорно, че разписката е в държане на ищеца, посочен и като заемодател, доколкото липсват възражения и твърдения за обратното.

Изхождайки от свободата на договаряне и в съответствие с нормативните изисквания, характеристиките на договора имат силата на закон за страните, подписА. същия. В чл.6, ал.1 от процесния договор е прието, че промени по условията му са допустими след съгласие на страните, изразено в писмена форма. Доколкото уговореният начин на погасяване в чл. 2.1 от договора е „в брой“, то промяна е следвало да бъде направена с анекс, какъвто страните не твърдят да съществува.

Допуснатите свидетели – съпругите на страните – депозират показания, които съдът преценява с оглед тяхната заинтересованост от изхода на делото, както и разпоредбата на чл.164 ГПК. Относно стойността на свидетелските показания с оглед нормата на чл.164, ал.1, т.3 ГПК, според която свидетелски показания се допускат във всички случаи, освен ако се отнася за: т. 3 установяване на обстоятелства, за доказването на които закон изисква писмен акт, както и за установяване на договори на стойност, по-голяма от 5000 лв., освен ако са сключени между съпрузи или роднини по права линия, по сребрена линия до четвърта степен и по сватовство до втора степен включително, настоящият съдебен състав приема следното:

За приложението на чл.164, ал.1, т.3 ГПК е наА.це задължителна практика на ВКС, постановена по реда на чл.290 ГПК, по иск с правно основание чл.240 ЗЗД. Съгласно нея в производството по иск с правно основание чл.240, ал.1 ЗЗД, доказателствената тежест да установи, че е дал заемните средства е върху ищеца, претендиращ връщането им, в настоящото производство безспорно доказано. При оспорване на иска, ответникът следва да докаже възраженията си: че средствата са дадени на друго основание; че задължението е погасено и пр. факти, съобразно характера на въведените възражения срещу иска. В конкретния казус договора за заем е за сума над 5000 лв., а именно за сумата от 7 000 лв. Както е посочено в решение № 243 от 14.01.2019 г. по гр. д. № 269/18г., ГК, IV ГО на ВКС, съгласно установената практика на Върховният касационен съд, ограничението по чл.164, ал.1, т.3 ГПК, изключващо свидетелски показания за установяване на договори на стойност по-голяма от 5000 лева не е приложимо, когато спорът не е за наА.чието на съществуващо договорно отношение, а за смисъла на постигнатите договорености. В този случай, свидетелски показания са допустими за установяване на обстоятелствата, при които е сключен; каква е била действителната обща воля на страните, вкл. и досежно уговорките относно изпълнението на договора; как са изпълнявани задълженията по него след сключването му.

От свидетелските показания се установи, че до преди 2-3 години страните са били в близки отношения, съдружници в две фирми и съседи. Тези взаимоотношения обаче, не са сред изключенията за допустимост на свидетелски показания, изчерпателно определени в чл. 164, ал.1, т.3 ГПК. Емоционалната и бизнес връзка между страните би могла да е основание, мотив за сключване на процесния договор, което съдът наА.зира с оглед тълкуване на волята на страните към момента на подписването му. Доколкото се касае за неизпълнение на писмен договор, то последващото неразбирателство и настъпилия крах в отношенията е без правно значение.

Свидетелите споделиха за разпределение на ангажиментите по отношение на дружествата, които съвместно притежават и управляват страните – основно А. е извършвал документалната дейност, вкл. и операциите с банковите сметки. Твърденията в тази връзка не касаят личното им качество, а свидетелстват за ангажираността на ответника, свързана с ЦКБ АД и причината за честата посещаемост на клоновата мрежа на банката от негова страна. Същите не са относими към процесния договор и не доказват наА.чие на релевантни уговорки по същия.

Въпросите, зададени на ответника, доказват обвързаността на страните и на фирмите, които представляват, с ЦКБ АД и не са относими към спора помежду им в качеството им на физически лица. Страните не отричат кредитирането си в лично качество.

Свидетелските показания, свързани с вноски по кредит, заделяне на средства от семейния бюджет, предоставяне на пари „на ръка“ за извършване физически на вноски, съдът не кредитира, поради нА.чието на забраната по чл. 146 ГПК, силната лична заинтересованост на всеки от свидетелите относно изхода на делото, както и липсата на непосредствени възприятия. Тези показания не доказват нА.чие на каквото и да е основание за платените от ответника суми по дълга на ищеца към ЦКБ АД.

От друга страна, със сключване на договора, за заемателя е възникнало задължението да върне тази парична сума – наведнъж или на вноски /доколкото не е уговорен изрично погасителен план/, но в брой и с определен падеж – 25.02.2022г. При неизпълнение е приел да обезщети заемотателя – предвидената в чл.5.1 от договора неустойка.

Поради изложените причини съдът намира, че между страните е възникнало вА.дно облигационно отношение с посочения в договора за заем, по силата на което ищецът е предоставил на ответника уговорената сума срещу поето задължение за връщането ѝ в уговорения срок.

Съдът намира, че дължимото точно изпълнение по договора за заем представлява плащане на дълга в срок и в брой. Воден от волята на страните към момента на договаряне и нА.чието на клауза за последващо изменение на същия в писмена форма, то съдът счита, че такава е необходима за изменение на съществен елемент от договора, а именно погасяването на насрещното задължение. Липсата на погасителен план свидетелства за предоставена свобода на ответника по отношение на престирането – на части или в брой, в съответствие с възможностите и моментното му финансово състояние, с оглед близките взаимоотношения на страните към датата на сключването му.

Подписаната от ответника разписка при получаване на сумата предполага изискване на такава при погасяване, което е предвидено и в чл. 3.2 от договора и чл. 77 ЗЗД. В случай, че е имало устна уговорка между страните за промяна на начина на погасяване, то е следвало всяка вноска да бъде призната и приспадната от дълга с частен документ, подписан от заемотателя – с оглед доказване на извършени погашения по договор, изискващ писмена форма за доказване.

С оглед възражението на ответника за процесуално прихващане на дълга му с платените от него суми по кредита на ищеца, обогатяващи последния неоснователно, въведено своевременно в процеса, то същото следва да бъде обсъдено и аНА.зирано.

Нормата на чл. 59 ЗЗД дефинира основния състав на неоснователно обогатяване - който се е обогатил без основание за сметка на другото дължи да му върне онова, с което се е обогатил до размера на обедняването. Доколкото в настоящото производство е въведено за разглеждане в процеса под формата на възражение, следва да се отбележи, че обеднелия при разместването на блага се явява ответник по делото. Тази законова норма цели осуетяване на неоснователно преминаване на блага от едно имущество в друго, въпреки липсата на конкретно уредена възможност в други текстове на закона. Фактическият състав на неоснователното обогатяване включва в кумулативна даденост следните елементи: обогатяване на ищеца по делото, обедняване на ответника по делото, които произтичат от един общ факт или обща група факти и това разместване на блага да е настъпило без основание, както и липса на друго основание за защита на правата на обеднелия. При хипотезата на чл. 59 ЗЗД неоснователно обогатилият се за сметка на другото дължи да му върне онова, с което се е обогатил, но само до размера на

обедняването, тоест дължи се по-малката от двете суми между обедняването и обогатяването. Връзката между обедняването и обогатяването не е причинно-следствена. Обогатяването не е следствие на обедняването и обратното. Не е нА.це непосредствено разместване на блага, а същото е резултат, последица от други общи за двете предпоставки факти, без да е нужно да произтичат едно от друго. Размерът на обедняването и обогатяването се решава с оглед на конкретната фактическа обстановка, като всъщност това е стойността на благото, с което ищецът е обеднял, а ответникът се е обогатил. Изпадането на длъжника в забава, настъпва след покана на кредитора. Поканата за заплащане на обезщетение има значение за определяне на началния момент, от който длъжникът изпада в забава и дължи обезщетение по чл. 86, ал. 1 ЗЗД в размер на законната лихва върху сумата, с която неоснователно се е обогатил (в този смисъл решение № 4/23.01.2009 г. по гр. д. № 5382/2007 г. по описа на ВКС, II г. о. ; т. 4 и т. 5 от II ПВС № 1/28.05.1979 г.; ТР № 82/28.02.1975 г. по гр. д. № 74/1974 г. по описа на ОСГК на ВС и др.). В конкретния случай обезщетение не се претендира. Вземането за неоснователно обогатяване по чл. 59 от ЗЗД е обусловено от установяването на следните елементи – 1/. имуществено разместване в патримониума на страните, в резултат на което единият се е обогатил за сметка на другия; 2/. връзка между обедняването на ищеца и обогатяването на ответника, която произтича от общи факти, породили обогатяването и обедняването; 3/. липса на правно основание за имущественото разместване; 4/. липса на друго основание за защита на правата на обеднелия ищец. За да бъде уважено възражението за прихващане, произтичащо от вземане по чл. 59 ЗЗД, в тежест на ответника А. А. е да докаже при пълно и главно доказване обедняването си, че през процесния период ищеца Ю. Х. се е обогатил, че не е имало годно правно основание ответникът да извършва плащанията /липса на вА.дно основание за имуществено разместване в отношенията между двете страни/, както и нА.чието на връзка между обогатяването и обедняването.

Следователно, основателността на предявеното възражение се предпоставя от установяването на следните факти:

- извършени от А. А. вноски по сметка на Ю. Х., с които обеднява вносителя, като намалява имуществото му;
- обогатяване на Ю. Х., изразяващо се в намаляване на неговите пасиви или спестяване на обогатения на някои разходи;
- общи факти – банкова сметка, обслужваща кредитно задължение на Ю. Х.; опосредено разместване на блага;
- липса на правно основание.

Вноските, извършени от ответника на каса в банков клон безспорно са осъществени от А. Н. А., доколкото при физическо посещение на банков клон задължително се изисква документ за самоличност на вносителя. Този факт е доказан с представеното по делото извлечение от банковата сметка на ищеца, обслужваща кредита му в ЦКБ и категорично подкрепен от заключението на вещото лице, което съдът изцяло кредитира с оглед и събраните по делото доказателства. По отношение на основанието, посочено от вносителя съдът намира, че същото отразява в пълна степен волята на ответника към съответния момент, а именно депозира сума по КРЕДИТ /за всички вноски/. Липсва изявление за някакво друго, допълнително основание.

Получател е Ю. Х. като титуляр на сметката, обслужваща кредита му. Доколкото същият има финансови задължения към ЦКБ, погасяването им от имущество извън неговия патримониум, безспорно води до обогатяването му,

под формата на намаляване на пасивите му. Действителното постъпване на сумите по банковата му сметка е доказано с представеното по делото банково извлечение и е подкрепено от заключението на вещото лице.

В случай, че вноските са били депозирани на различно основание, то това обстоятелство безспорно би било в интерес на вносителя и същия би го отбелязал/допълнил в полето за основание на платежното нареждане. Вноските касаят договор за кредит, за който се изисква писмена форма за действителност, размерът далеч надхвърля 5000 лв и свидетелските показания, целящи доказване на погашенията по същия са недопустими. Още повече, че тези обстоятелства са доказани чрез други средства – експертиза и писмени документи.

НА.це е и причинно-следствена връзка между обедняването и обогатяването – размятането на блага между патримониумите на двата субекта не са еквивалентни, а водят до неравновесие – единият намалява имуществото си в полза на другия. Не са представени доказателства, а липсват и твърдения, за нА.чие на друго основание за извършените погасителни вноски от А. А. по сметка и в полза на Ю. Х..

Недоказани останаха твърденията на ищеца, че вноските, извършени от А. Н. А. на каса в банков клон, са осъществени със средства, предоставени му в брой от Ю. Х. като приносител. Липсват писмени доказателства в тази насока. Събраните гласни такива, освен че са компрометирани поради пристрастност /съпруги/, не пресъздават лични възприятия на свидетелите, а преразказват чутото от страните.

С оглед събраните доказателства, съдът приема, че с извършените погашения е настъпило неоснователно размятане на имуществени блага, при което Ю. С. Х. се е обогатил за сметка на А. Н. А..

В тази връзка съдът намира и предявеното в настоящото производство процесуално възражение за прихващане за основателно. При процесуалното прихващане въведено с възражение, признатите от съда насрещни вземания се смятат погасени с обратна сила от първия момент, в който прихващането е възможно да се осъществи, т.е. когато активното вземане е било изискуемо, а пасивното – поне изпълняемо. Кога е настъпила ликвидността е без значение. Падежът по договорът за заем в размер на 7000 лв. е бил на 25.02.2022г. – до този момент е било възможно погасяване частично или изцяло, без санкция за забава.

От друга страна вноските по банков път за погасяване на договор за кредит на ищеца, са периодични, в общ размер на 7656 лв., последната вноска е на дата 11.10.2021г.

Действието на прихващането, изразено в погасяване на насрещните вземания до размера на по-малкото от тях, винаги настъпва с обратна сила – от първия ден, в който прихващането е могло да се извърши, т.е. от датата на последната вноска по банков път - 11.10.2021г. Доколкото обемът на извършеното изявление за прихващане се определя от титуляра на правото – ответника А. А., ирелевантно в случая е нА.чието на 1 допълнителна вноска от дата 10.03.2020г. в размер на 690 лв., която е установена от вещото лице, но поради волята на ответника, същата не е включена в сумите, които твърди да са платени неоснователно. Поради това, съдът счита, че е извършено прихващане към датата, представляваща последна вноска и изплащаща в пълен обем дълга по договора за заем, посочена от ответника, а именно 11.10.2021г.. Изводът, че действието на прихващането е винаги обратно, произтича пряко от чл. 104, ал. 2 ЗЗД. Разпоредбата не разграничава

извънсъдебното от съдебното прихващане /в този смисъл [Тълкувателно решение № 2/2020 г.](#) от 18.03.2022 г. по Тълкувателно дело № 2/2020 г. Общото събрание на Гражданската и Търговската колегии (ОСГТК) на Върховния касационен съд (ВКС)/.

По отношение на акцесорната претенция за обезщетение за забава в резултат на неизпълнение на договора за заем, както и за законната лихва, същите се явяват неоснователни и недължими, поради погасяване на главния дълг преди настъпване на падежа, с извършеното прихващане. В тази хипотеза не е налице забава на длъжника, която да обоснове дължимостта на обезщетение. С оглед липсата на дължима главница, не е дължима и законна лихва.

По отношение на разноските:

Искът, предявен от ищеца е основателен. Вземането му е погасено чрез заявено съдебно прихващане в хода на производството, което се счита извършено към един минал момент, предхождащ сезирането на съда. Доколкото възражението за прихващане също е основателно, то разноските по делото следва да се понесат от страните така, както са направени.

По гореизложените съображения, съдът

РЕШИ:

ОТХВЪРЛЯ иска, предявен от Ю. С. Х. с ЕГН ***** от град Р.***** срещу А. Н. А. с ЕГН ***** от с. Я.***** общ. Разград, за заплащане на сумата от 7000 лв. /седем хиляди лева/ – главница по договор за заем от 25.02.2020г. като ПОГАСЕН на основание извършено ПРИХВАЩАНЕ до размера на 7000 лв. /седем хиляди лева/ на дата 11.10.2021г. с насрещно вземане на А. Н. А. с ЕГН ***** от Ю. С. Х. с ЕГН *****, на основание чл. 59 ЗЗД.

Разноските по делото остават в тежест на страните така, както са направени.

Решението подлежи на обжалване в двуседмичен срок от връчването на страните пред Окръжен съд - Разград.

Съдия при Районен съд – Разград: _____